

Erfgoed in het hart van de samenleving

Beleidsplan Erfgoedpartners

2025-2028

INHOUD

Inleiding

Erfgoed in het hart van de samenleving: visie en missie

Terugblik 2021-2023

Strategische lijnen en speerpunten 2025-2028

Overall cultuur

 Speerpunt: erfgoed infrastructuur

Samenleven met cultuur

 Speerpunt: erfgoedparticipatie in relatie tot het Verdrag van Faro

 Speerpunt: erfgoedvrijwilligers

Thuis in Groningen

 Speerpunt: digitalisering

Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan 2025-2028 van Erfgoedpartners.

Erfgoedpartners is de steuninstelling voor materieel erfgoed in de provincie Groningen. Erfgoed is voor ons alles wat van waarde is voor alle mensen die op dit moment in Groningen wonen. Daarbij is het belangrijk dat er niet alleen verzameld en beschermd wordt, maar dat verteld wordt waarom iets de moeite waard is en dat deze presentaties worden gedocumenteerd en gedigitaliseerd.

De afgelopen decennia heeft Erfgoedpartners gewerkt vanuit het perspectief erfgoed in het hart van de samenleving levend en toegankelijk te maken. We zijn dan ook zeer verheugd dat Nederland op 10 januari 2024 het Verdrag van Faro ondertekende en we beschouwen dit als een onderstreping van en stimulans voor ons beleid.

De Waarde van Cultureel Erfgoed voor de Samenleving

Het Verdrag van Faro (Raad van Europa, 2005) draagt de titel *De Waarde van Cultureel Erfgoed voor de Samenleving*. De Raad van Europa benadrukt met dit verdrag een ander perspectief op erfgoed. Veel Europese landen hebben de afgelopen decennia vooral geïnvesteerd in het erfgoed zelf en de kwaliteit van erfgoedzorg. Het Verdrag van Faro stelt de mens en de samenleving centraal en hún relatie met erfgoed.¹ De drie belangrijkste doelen in het verdrag zijn: meedoen en meebeslissen in de erfgoedpraktijk stimuleren, erfgoed inzetten voor sociaal-maatschappelijke doelen en openstaan voor andere erfgoedopvattingen.²

Erfgoedpartners heeft oog voor zowel de behoeften van iedere sector (musea, molens, borgen, orgels, archeologie en publiek) als voor het erfgoed in het algemeen. Accenten liggen op beheren en behouden, het delen van kennis, het ontwikkelen van visie, het gebruiken en presenteren en het betrekken van de samenleving. In die geest hebben we de afgelopen jaren gewerkt en met tevredenheid kijken we terug op deze periode, waarin we onze eigen organisatie verstevigden en investeerden in onze diensten.

Vanuit onze passie voor erfgoed werken we de komende jaren verder aan een sterke basis en het ontsluiten en ter beschikking stellen van onze expertise aan de erfgoedsector en aan de samenleving, zodat professionals, vrijwilligers en gemeenschappen zich gesteund blijven weten door Erfgoedpartners.

¹ <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro>

² <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/01/10/nederland-ondertekent-verdrag-van-faro>

Erfgoed in het hart van de samenleving

Visie

Als je Groningers vraagt waarom ze in deze provincie wonen, krijg je vaak een enthousiast verhaal over de aanwezigheid van cultuur en erfgoed. Het landschap, de steden en dorpen, kerken, borgen, molens, boerderijen, orgels, maar ook de eigen manier van leven, eten, feestvieren en uitdrukken – geen woord te veel maar wel duidelijk –, al deze elementen maken dat we ons als bewoners thuis voelen en in een veranderende wereld is dat van groot belang. Ook mensen die niet in Groningen zijn geboren, maken zich deze cultuur vaak eigen of kiezen er zelfs voor om in Groningen te blijven wonen.

In de kern betekent dit dat erfgoed van belang is voor de provincie en dat samen zorgdragen voor dit erfgoed het gevoel van gemeenschappelijkheid en binding met de samenleving versterkt. In Groningen zijn veel mensen actief betrokken bij het behouden, beheren, presenteren en onderzoeken van erfgoed. Rondom een kleine groep professionals zijn veel vrijwilligers actief op alle niveaus en vaak met veel verantwoordelijkheden. Dit versterkt de maatschappelijke samenhang binnen gemeenschappen en geeft een positieve stimulans om voor elkaar en de samenleving te zorgen. Dat begint al jong bij het betrekken van kinderen bij erfgoed en dat gaat tot op latere leeftijd door, waarbij het niet uitmaakt of mensen al generaties lang in Groningen wonen of net zijn gearriveerd.

Wij verbinden vanuit Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur deze mensen binnen een netwerk en bieden advies en ondersteuning aan. Daarbij benutten we de aanwezige deskundigheid die binnen dit netwerk aanwezig is en voegen we toe wat niet aanwezig is.

Omdat het belang van erfgoed voor de inrichting, de kwaliteit van de leefomgeving en de identiteit van de inwoners steeds belangrijker wordt, willen Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur meedenken met gemeenten en toeristische ondernemers over de culturele biografie van de regio waarbij het landschap, de monumenten, materieel en immaterieel erfgoed in samenhang een plaats krijgen. Zo kunnen de organisaties een antwoord geven op de vraag van landschapsorganisaties en de provincie (Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap) om mee te denken over de inrichting en ontwikkeling van de provincie Groningen.

Missie

De gezamenlijke missie van Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur luidt als volgt: *Erfgoed vormt een levend(ig) deel van de Groningse samenleving. Musea, kerken, molens, borgen, orgels, maar ook taal, verhalen en gewoontes vormen het hart van de Groningse samenleving, toen, nu en later. Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur dragen hieraan bij door vraag en behoefte van het werkveld en de samenleving in al deze erfgoedonderwerpen centraal te stellen. Naast een ondersteunende en adviserende rol hebben we ook de rol van uitvoerder, als het veld of inwoners van Groningen daar om vragen.*

Terugblik 2021-2023

Na verkennende gesprekken en zoeken naar inhoudelijke samenwerking, stond het in 2020 voor Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur vast dat we samen meer kunnen bieden dan ieder voor zich, maar dat het ook verstandig was om als twee herkenbare organisaties voor onze samenwerkingspartners te blijven bestaan. Dat leidde tot een bestuurlijke fusie met ingang van 1 januari 2021 waarbij we ook gingen samenwonen, eerst aan het Lopende Diep in Groningen en vanaf het voorjaar van 2023 in het Berlagehuis te Usquert. Zo komt, menen wij, het beste uit twee werelden samen.

Het waren bijzondere jaren, niet alleen vanwege onze samenwerking en de verhuizing naar het Berlagehuis, maar natuurlijk ook door de pandemie waarmee we in 2021 en 2022 te maken hadden. Desondanks bleek het mogelijk onze werkzaamheden uit te voeren, organisaties te ondersteunen en adviezen te geven, ook mede dankzij digitale alternatieven.

Vanuit een gedeelde visie en missie traden we in de afgelopen beleidsperiode samen naar buiten bij de versterking van het erfgoedbeleid bij provincie en gemeenten en werkten we aan dezelfde inhoudelijke thema's.

De belangrijkste behaalde resultaten voor Erfgoedpartners in de periode 2021-2023 waren:

beheren en behouden

- Afstemming binnen de erfgoedwereld over het digitaal ontsluiten van de collecties vanuit het uitgangspunt “één keer invoeren, overal zichtbaar”. Erfgoedpartners faciliteert 18 organisaties die een collectie beheren met een gezamenlijke licentie voor collectieregistratie, die via Linked Data wordt ontsloten waardoor gegevens worden gedeeld. Voor de Verhalen van Groningen is een vernieuwde digitale aanpak ontwikkeld die hierop aansluit. Met de Groninger Archieven, de Universiteitsbibliotheek en de overheden die samenwerken in Data Space Groningen zijn afspraken gemaakt over het uitwisselen van digitale informatie via Linked Data.
- Inventarisatie van molenroeden in verband met kans op roedebreuken: na diverse ongelukken bij molens hebben we samen met de Hollandsche Molen, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en het platform moleneigenaren van Erfgoedpartners de staat van molenroeden geïnventariseerd en deze inventarisatie aangeboden aan de provincie. Daarnaast werken we met bovengenoemde partijen en molenbouwers aan goede technische oplossingen en controle daarop.

gebruiken en presenteren

- Samen met de Stichting Groningen Orgelland, de Stichting Martinikerk, Groninger Kerken en het Museum aan de A hebben we een project ontwikkeld voor dove en slechthorende kinderen rondom orgels (en muziek!) en de beroemde orgelbouwer Schnitger. Dit programma is toegevoegd aan het structurele aanbod aan erfgoededucatieprojecten dat Erfgoedpartners namens de erfgoedinstellingen aanbiedt aan alle scholen in de regio, vanuit het perspectief dat kinderen er baat bij hebben om in hun eigen omgeving erfgoed te leren kennen en daarna de wereld leren ontdekken.
- Met het platform archeologie en publiek organiseren we lezingen op locaties met een archeologische collecties. In alle delen van de provincie weten we een groot publiek te bereiken, waarbij Biblionet de lezingen streamt en opneemt, waardoor ze blijvend beschikbaar zijn.

kennis delen

- Verschillende platforms (collecties, directeuren, borgen, moleneigenaren, educatie) over onder andere het betrekken van publiek en het mogen aanraken van collecties, of de omgevingswet.

- Het onderzoek naar erfgoedvrijwilligers in stad en provincie Groningen: wie zijn ze, waarom doen ze dit en waar zijn ze mee bezig? Uit het onderzoek blijkt dat vrijwilligers van historische verenigingen in Groningen onzichtbaar zijn. Dat sluit aan bij de vraag van een aantal van hen om meer bij ontwikkelingen in de erfgoedsector te worden betrokken.

samenleving betrekken

- Het plan om websites van erfgoedinstellingen inclusief te maken, ook voor mensen met een fysieke beperking of mensen die moeite hebben met lezen. We pakken eerst onze eigen websites aan, om zo een handleiding met begeleiding te ontwikkelen voor andere erfgoedinstellingen. Dit doen we in afstemming met onze collega's van OPEN. Groningen is binnen OPEN hierin een van de voortrekkers.
- Investeren in Expeditie Nieuwe Gezichten: een aanpak om nieuwe vrijwilligers te trekken, wat vaak ook betekent dat nieuwe doelgroepen actief worden benaderd. De investering is gedaan en we zijn begonnen aan de eerste begeleidingstrajecten bij erfgoedinstellingen.

visie ontwikkelen

- Ontwikkelen cursussen en waarderingskader voor behoud en beheer van begraafplaatsen en graven, samen met de Rijksuniversiteit Groningen en landschapsbeheren van Groningen, Friesland en Drenthe. Het kader wordt als inspiratiebron gebruikt voor kunst in de openbare ruimte.
- Vanuit de gezamenlijke ambitie van de provinciale steuninstellingen hebben we afgesproken om ons in te zetten voor cultureel aanbod in de omgeving van iedere inwoner van Groningen: van streektaal tot theater; van beheer van historisch groen tot leescafé's in bibliotheken.

Financiën

Het leven is in de afgelopen jaren duurder geworden en dat ging niet ongemerkt voorbij aan onze organisatie. In 2021-2023 werkten we aan een stabiele financiële basis en een hogere algemene reserve voor een betere financiële weerbaarheid. De structurele lasten mogen niet hoger zijn dan de structurele inkomsten. Via projecten wordt extern geld geworven voor extra dienstverlening aan onze achterban, zoals het ontwikkelen van erfgoededucatieprojecten, digitaliseringsprojecten en cursussen.

Naast structurele taken zijn er ook werkzaamheden die om een flexibele inzet vragen. Wij doen vaak een beroep op een vaste groep mensen met een flexibel contract: dit betreft specialisten die graag op deze manier inzetbaar zijn en die diensten verlenen voor erfgoedinstellingen die een dergelijk specialisme niet zelf in huis hebben; denk hierbij aan de specialisten op het gebied van collectieregistratie en digitalisering of educatie. Voor alle medewerkers geldt dat zij betaald worden volgens de uitgangspunten van de CAO Zorg en Welzijn.

Strategische lijnen en speerpunten 2025-2028

De aankomende beleidsperiode geven we ons beleid richting langs de volgende strategische lijnen:

Overal Cultuur Samenleven met cultuur Thuis in Groningen

Op basis van deze strategische lijnen en onze missie en visie stellen we voor de beleidsperiode 2025-2028 de volgende speerpunten en kerntaken vast.

Overal cultuur

De provincie Groningen is rijk aan erfgoed. Monumenten, landschappen, bijzondere collecties en objecten, taal, gewoonten en gebruiken zijn de dragers van onze geschiedenis. Een zorgvuldige omgang hiermee is niet alleen van belang voor behoud van karakteristiek en het vertellen van de Verhalen van Groningen, maar draagt ook bij aan brede welvaart³ en de vrijetijdseconomie. Een rijk aanbod aan erfgoed maakt het prettig om in Groningen te wonen, te werken en te verblijven. Erfgoedpartners ziet het als haar maatschappelijke opgave bij te dragen aan een infrastructuur waarin het erfgoed van *alle Groningers* geborgd wordt en optimaal bereikbaar is en beleefd kan worden. Als expertisecentrum neemt zij de rol van verbinder tussen enerzijds landelijk en provinciaal beleid en anderzijds tussen erfgoedinstellingen in de provincie.

Speerpunt: erfgoed infrastructuur

Kerntaak: verbinden en versterken

Als steuninstelling hebben wij een goed overzicht van ontwikkelingen op provinciaal en landelijk niveau. In landelijke netwerken brengen we 'geluiden uit de provincie' (ontwikkelingen, wensen, behoeften, ervaringen) in en wisselen we kennis uit op het gebied van educatie, molens, musea, vrijwilligersbeleid, digitalisering, waarna we de opgedane kennis weer overbrengen naar het provinciale erfgoedveld. Van essentieel belang is dat in de landelijke overleggen aangehaakt wordt bij het Verdrag van Faro (ondersteunen van erfgoedgemeenschappen) en grote opgaven op het gebied van klimaat, zorg, duurzaamheid, ruimtelijke ontwikkelingen en veranderende maatschappelijke waarden. Daarnaast zorgen we ervoor dat binnen deze landelijke netwerken instrumenten worden ontwikkeld waarmee kleine organisaties met vrijwilligers en/of betaalde krachten geholpen worden. Dit loopt van handreikingen met betrekking tot bestuurlijke en juridische zaken tot een toolkit voor digitalisering of hulpmiddelen voor brandpreventie bij museale collecties. Naast persoonlijk advies van onze deskundigen biedt onze website informatie.

³ Het planbureau voor de leefomgeving definieert Brede welvaart als 'alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Bovendien betreft het niet alleen de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen 'elders' (buiten de regio) en 'later' (toekomstige generaties).' <https://www.pbl.nl/brede-welvaart-in-de-regio>

Vanuit deze brugfunctie blijven we in de volgende beleidsperiode inzetten op het (beleidsmatig) adviseren van overheden, fondsen en erfgoedinstellingen. Bij voorkeur doen we dat door partijen bij elkaar te brengen en structureel samen te werken met de andere steuninstellingen in de provincie. Met als doel versterking van de erfgoed infrastructuur en daarmee bijdragen aan brede welvaart en de vrijetijdseconomie.

Samenwerking:

- OPEN ((Organisatie Provinciale Erfgoedhuizen Nederland) en KIEN (Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland)

We nemen deel aan OPEN, een platform waarin alle provinciale erfgoedhuizen vertegenwoordigd zijn. In OPEN komt kennis en ervaring bij elkaar en deze kennisvermeerdering wordt ingezet voor landelijke agendering en aanpak van belangrijke onderwerpen zoals digitalisering en ondersteuning van vrijwilligers (deze thema's worden hieronder verder besproken). Daarmee vormen de leden van OPEN een belangrijke schakel tussen de regionale/lokale erfgoedpraktijk en het nationale erfgoedbeleid.

We nemen deel aan kennisdagen van KIEN, dat als doel heeft kennisverdieping ten behoeve van de praktijk van borging van immaterieel erfgoed.

Vanuit OPEN en KIEN is een plan ontwikkeld om de komende jaren erfgoedinstellingen te ondersteunen bij het bereiken van nieuwe doelgroepen, het ondersteunen van vrijwilligers die zich met immaterieel erfgoed bezighouden en voor het vertellen van een meerstemmig verhaal over erfgoed, dat wil zeggen met aandacht voor verschillende perspectieven. Voor dit plan is subsidie beschikbaar gesteld waarop erfgoedhuizen zich vanaf november 2023 via OPEN kunnen intekenen. Iedere provincie maakt daarbij een plan op maat dat aansluit bij de eigen situatie. Op dit moment vindt binnen onze organisatie de uitwerking van het plan plaats.

- Coöperatie Sterke Musea

Binnen de provincie zijn er meerdere projecten geïnitieerd om de slagkracht van musea te versterken. Hierdoor krijgen musea een flinke duw in de rug, waarbij het belangrijk is dat alle projecten elkaar versterken. Binnen de Coöperatie Sterke Musea zoekt Erfgoedpartners verbinding en afstemming met al deze initiatieven, zodat meerwaarde ontstaat. De directeur van Erfgoedpartners is adviseur van het bestuur van de coöperatie en tussen consultants van beide organisaties vindt afstemming over advisering plaats. Daarbij is de rolverdeling dat Erfgoedpartners zich richt op het aanreiken van kennis en vaardigheden en de coöperatie extra handen binnen de musea biedt.

- Platforms

We blijven in de komende jaren platforms organiseren ten behoeve van kennisdeling, afstemming en deskundigheidsbevordering. Zo organiseren we bijvoorbeeld voor de moleneigenaren/vrijwilligers de platforms moleneigenaren en Groninger Wind, waarbij het uitwisselen van kennis over het ambacht van molenaar en over het molenbeleid centraal staat. Daarnaast organiseren we platforms voor directeuren, collectie, educatie, erfgoed en publiek, archeologie en publiek, borgen, orgels en kunst in de openbare ruimte. Om het meest recente voorbeeld te noemen: in januari 2024 organiseerden we vanuit het Platform Collectie de bijeenkomst 'controversieel

erfgoed', over onder meer de vraag hoe je daar als museum/tentoonstellingsmaker/collectiemedewerker mee omgaat.

- **Gemeenschappelijke Ambitie**

Voor samenwerking met andere steuninstellingen ruimen we als aanjager van de Gemeenschappelijke Ambitie tijd en energie in. We werken structureel samen met de andere provinciale steuninstellingen K&C, VRIJDAG, CultuurLoket en Biblionet. CMO STAMM is vanaf 2024 een nieuwe partner. Komende jaren richten wij ons op het zo toegankelijk en eenvoudig mogelijk maken van cultuurparticipatie voor alle Groningers. De samenwerking op directieniveau wordt, waar passend, geconcretiseerd in werkgroepen met medewerkers waarin men samen aan de slag gaat om onze ambitie vorm te geven.

Met Libau stemmen we af hoe we gemeentelijke en provinciale overheden kunnen voorlichten over integratie van het Verdrag van Faro in hun beleid.

- **Rijksuniversiteit Groningen, Landschapsbeheren van Drenthe, Friesland en Groningen**

Ten behoeve van het behoud en beheer van begraafplaatsen (project Noordergraf) willen we met betrokken partijen afstemmen voor een efficiënt gebruik van instrumenten die Erfgoedpartners in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen en de Landschapsbeheren van Drenthe, Friesland en Groningen heeft ontwikkeld. We organiseren samen cursussen voor medewerkers en vrijwilligers in alle provincies, zowel op gebied van beleid als op uitvoeringsniveau.

- **We sluiten aan bij sectorale en overkoepelende overleggen zoals het Erfgoedberaad van Libau, de nationale Molenadviesraad, het Netwerk Digitaal Erfgoed, het Landelijk Contact van Museumconsulenten en het landelijk overleg voor erfgoededucatie.**

Samenleven met cultuur

Erfgoed van iedereen voor iedereen – dat blijft kortweg een van onze belangrijkste ambities in de komende beleidsperiode. Daarmee sluiten we ons graag aan bij het pleidooi van 'Faro' voor het betrekken van gemeenschappen rondom erfgoed, waardoor erfgoed niet mensen uitsluit, maar juist mensen bij elkaar brengt.

In de komende jaren blijven we intensief aandacht besteden aan het ondersteunen van professionals, vrijwilligers en gemeenschappen bij het bewaren, onderzoeken en toegankelijk maken van erfgoed dat hen dierbaar is.

Speerpunt: erfgoedparticipatie in relatie tot het verdrag van Faro

Kerntaken: educatie, participatie, communicatie

- **Educatie**

Erfgoed is overal aanwezig: buiten op straat en in het landschap, thuis in foto's, objecten en gebruiken. Maar erfgoed krijgt waarde en gaat leven door erover te vertellen of er (spelenderwijs) op te laten reflecteren (bijv. door kijken, horen, ruiken, proeven, voelen). Door kinderen al in een vroeg stadium kennis te laten maken met het erfgoed in hun eigen omgeving leren ze de wereld om hen heen te begrijpen en wordt een stevige basis gelegd voor verbinding en cultureel bewustzijn.

Erfgoedpartners ondersteunt organisaties bij het op maat ontwikkelen van leerplannen, waarbij het ontdekken en onderzoeken van de wereld van het kind centraal staat. Erfgoedpartners hecht grote waarde aan een passend aanbod in de omgeving van ieder kind en om die reden zal in de volgende beleidsperiode geïnvesteerd worden in een grotere aanstelling voor de educatief medewerker. Dit is nodig omdat veel erfgoedinstellingen vaak geen professionele kracht hebben om hun erfgoedprojecten regelmatig te actualiseren zodat het aanbod bruikbaar blijft.

Samenwerking:

Erfgoedpartners werkt samen met gemeenten, K&C, scholen en kleinschalige aanbieders aan het op maat ontwikkelen van leerplannen. We faciliteren de centrale inkoop voor scholen en erfgoedaanbieders, zorgen voor onderhoud van het aanbod en geven advies. Om docenten nog beter te wijzen op alle mogelijkheden maakt onze organisatie speciale posters met erfgoed-educatief aanbod per gemeente, die naar de scholen worden verzonden.

Met K&C Drenthe organiseren we Oktober Kindermaand. In deze maand kunnen kinderen op een laagdrempelige manier kennismaken met kunst en cultuur. K&C Drenthe is de hoeder van dit project en met hen stemmen we de promotie af. Onze ambitie is een goed aanbod in iedere gemeente en in de komende jaren zullen we daarvoor gericht naar deelnemende organisaties zoeken.

Eveneens in samenwerking met K&C Drenthe worden op basis van vragen uit het veld cursussen voor volwassenen georganiseerd. Zo zal de cursus erfgoeddocent worden aangeboden, bedoeld voor mensen met een educatieve achtergrond die zich specialiseren in het werken met erfgoed.

● Participatie

Kunst, cultuur en erfgoed zijn bij uitstek instrumenten om mensen deel te laten nemen aan de samenleving. Dat blijkt wel uit het feit dat ruim driekwart van de Groningers betrokken is bij het erfgoed in onze provincie of actief deelnemer is aan kunst en cultuur. Ze ontmoeten elkaar bij verenigingen, in bibliotheken, bij concerten, op festivals, in kerken, musea, molens en borgen. Actieve deelname aan erfgoed draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, sociale cohesie en leefbaarheid. De verbindende kracht van erfgoed kan ingezet worden bij de complexe maatschappelijke uitdagingen waar de samenleving zich de komende jaren voor gesteld ziet staan. We willen in de komende beleidsperiode bijdragen aan initiatieven die erfgoed inzetten voor eenzaamheidsbestrijding, ouderenzorg, gemeenschapszin, talentontwikkeling, leefbaarheid en identiteitsvorming.

Samenwerking:

● Gemeenschappelijke Ambitie

Hierboven werd al de Gemeenschappelijke Ambitie genoemd, die ook in dit verband van belang is.

● Zorgsector

Erfgoedpartners initieert in samenwerking met erfgoed- en zorginstellingen het project Reizend Erfgoed. Reizend Erfgoed is letterlijk op te vatten: objecten van erfgoedinstellingen reizen naar woonzorgcentra en verzorgingshuizen. Door in gesprek te gaan over de objecten en hun geschiedenis, komen de verhalen los. Het concept speelt in op een behoefte die voortkomt uit actuele, bredere denkbeelden over kwaliteit en zorg en het betrekken van nieuwe doelgroepen bij cultuur; uit onderzoek blijkt dat cultuur bijdraagt aan positieve gezondheid.

- Festivalmakers

We zoeken eveneens de verbinding met festivalmakers in de provincie Groningen die het 'goud' van het gebied – de eeuwenoude wierden, de weidse polders, de langgerekte dijken, de monumentale gebouwen en de markante dorpen – als inspiratiebron en podium kiezen (Grasnapolsky, Terug naar het begin, Hongerige Wolf en Paradisum). De festivals hebben de ambitie om zoveel mogelijk mensen mee te laten doen aan kunst, cultuur en erfgoed. Deze gezamenlijke ambitie van de festivals sluit aan bij de ambitie van Erfgoedpartners: erfgoed van iedereen voor iedereen. Erfgoedpartners heeft zich daarom verbonden aan de gezamenlijke publiciteitscampagne 'Gouden Rand Festivals Groningen (2024-2026)', een campagne voor het stevig(er) op de kaart zetten van de festivals en het 'goud' langs de rand van Groningen.

- Communicatie

Groningen heeft veel kleinschalig erfgoed dat we optimaal zichtbaar en vindbaar willen maken door het gemeenschappelijk te presenteren. In de komende jaren blijven we doorgaan met het maken van overzichten voor onze sector, zoals het Museummagazine, de borgenbrochure, Klankjuwelen en de Zelfzwichter. Daarnaast zijn er thematische websites www.groningerborgen.nl en www.groningermolens.nl die gekoppeld zijn aan www.collectiegroningen.nl.

We gaan een nieuwe website maken waarop de publieksactiviteiten van Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur in gezamenlijkheid gepresenteerd worden. Wat betreft de verdere digitale dienstverlening aan het erfgoedveld investeren we vooral in het beschikbaar stellen van ons ticketsysteem voor iedereen die een erfgoed(educatie)activiteit wil aanbieden, promoten en/of vermarkten. Daarnaast werken we aan een nieuw Magazine dat eind 2024 zal verschijnen en een jaaroverzicht geeft van alle activiteiten op het gebied van Groninger taal en cultuur, festivals, tentoonstellingen en lezingen.

We stellen het Berlagehuis open voor exposities georganiseerd door Stichting Berlagehuis en organiseren in samenwerking met deze stichting lezingen over erfgoed in de breedste zin van het woord. Bezoekers die de expositie en/of Berlagehuis willen bezoeken zijn welkom tijdens onze kantooruren.

Samenwerking:

- Musea
- Platformleden (borgen, moleneigenaren, archeologie en publiek, streektaal)
- Gilde van vrijwillig molenaars afdeling Groningen; molenwerkgroep Oost-Groningen
- Festivalmakers
- tijdschrift BLAD
- Stichting Grunneger Bouk
- Stichting Berlagehuis

Speerpunt: erfgoedvrijwilligers

Kerntaken: ondersteunen, afstemmen, kennis delen

Vanuit het landelijke cultuurbeleid is er veel aandacht voor ondersteuning van erfgoedvrijwilligers. In 2022 en 2023 hebben het Fonds voor Cultuurparticipatie en het

ministerie van OCW geld vrijgemaakt voor de samenwerkende erfgoedhuizen binnen OPEN (Organisatie Provinciale Erfgoedhuizen Nederland) om organisaties met vrijwilligers te ondersteunen. Dit gebeurt onder andere via het digitale platform www.erfgoedvrijwilliger.nl, een website die niet alleen helpt bij het zoeken van vrijwilligers maar die ook steeds meer inhoudelijke informatie en (digitale) cursussen zal bevatten. Daarnaast zijn adviseurs opgeleid die erfgoedinstellingen kunnen adviseren bij het werven van vrijwilligers en vooral bij het zoeken van vrijwilligers bij nieuwe doelgroepen. Ook Erfgoedpartners beschikt nu over een dergelijke adviseur. In november 2023 is het eerste adviestraject gestart en dit zal in de komende jaren voortgezet worden. Daarbij gaan we ook bijeenkomsten organiseren waarin we onze partnerorganisaties (en overheden) informeren over wat we hierin voor hen kunnen betekenen.

Samenwerking:

- Platform Drentse Musea en Stichting Erfgoed en Publiek

In samenwerking met deze organisaties uit Drenthe en Friesland willen we de komende jaren jaarlijks een studiedag organiseren voor de erfgoedmedewerkers (betaald en vrijwillig) in de drie noordelijke provincies. Dit is een uitkomst van erfgoedvrijwilliger.nl.

- Moleneigenaren

Erfgoedpartners biedt de cursus molengids aan, waarbij vrijwilligers worden opgeleid die in de molen mensen kunnen ontvangen en publieksactiviteiten kunnen organiseren. We werken daarbij samen met het Gilde van Vrijwillig molenaars afdeling Groningen en de Molenwerkgroep Oost-Groningen.

- Historische Verenigingen

Binnen het samenwerkingsverband van OPEN heeft onderzoek plaatsgevonden naar het aantal vrijwilligers in de erfgoedsector en naar de omvang en soort werkzaamheden die zij verrichten. In het voorjaar van 2023 was het onderzoek naar de situatie in Groningen afgerond en eind 2023 is het beeld van alle Nederlandse provincies afgerond. Het is de bedoeling om jaarlijks de cijfers te monitoren. In Groningen is het opvallend dat de historische verenigingen niet in beeld zijn en geen samenwerkingsverband hebben. Uit incidentele vragen aan ons lijkt er wel behoefte aan ondersteuning te zijn. Daarom willen we gaan verkennen welke behoefte er bij de historische verenigingen is aan kennis en advisering. Dit leidt ook tot de intentie om hiervoor een medewerker aan te stellen, als blijkt dat hier behoefte aan is. Deze taak is aanvullend op de huidige taken en daarom ook als zodanig begroot.

Thuis in Groningen

Je ergens thuis voelen staat of valt met de waardering of miskenning van jouw geschiedenis. Ervaren dat er aandacht is voor datgene wat in jouw (familie)geschiedenis van waarde is, je herkennen in publieksactiviteiten rondom erfgoed – het draagt wezenlijk bij aan het thuisgevoel.

In de komende jaren zetten we in op de meerstemmigheid van erfgoed. We willen een scherp oog richten op ‘verzamelen, documenteren, ontsluiten, presenteren en vertellen’ en bewerkstellingen dat alle Groningers hierin gelijkwaardig vertegenwoordigd worden. We zien hierin ook een

belangrijke rol weggelegd voor www.deverhalenvangroningen.nl (uitgebreide informatie hierover in het beleidsplan Centrum Groninger Taal & Cultuur).

Speerpunt: digitalisering

Vanaf 2019 fungeert Erfgoedpartners als steunpunt digitalisering voor de provincie Groningen. De provincie en OCW hebben in de afgelopen beleidsperiode extra middelen gereserveerd om erfgoedinstellingen te stimuleren om digitaal zichtbaar te zijn en daarmee een breder publiek kennis te laten maken met het erfgoed dat zij beheren. Om dit proces te ondersteunen heeft iedere provincie een steunpunt digitaal erfgoed waar organisaties en medewerkers met hun vragen terecht kunnen en waar digitale samenwerking wordt bevorderd.

Kerntaken: adviseren, kennis delen, ontwikkelen

Als provinciaal steunpunt in een landelijk netwerk ziet Erfgoedpartners het als haar taak om een digitale infrastructuur te realiseren waardoor erfgoedinstellingen in staat zijn elkaar en het publiek te bereiken. Deze ambitie sluit aan bij het landelijk programma Nationale Strategie Digitaal Erfgoed dat als belangrijkste speerpunt heeft digitaal erfgoed voor een breed publiek toegankelijk te maken. Publieksgericht digitaliseren en het beter verbinden van collecties voor een efficiënt gebruik zijn hierbij de grote uitdagingen. Ook is Erfgoedpartners partner geworden van Data Space Groningen, een samenwerkingsverband van verschillende overheden, waterschappen en de RuG. Vanuit deze visie investeert Erfgoedpartners in praktische toepassingen voor de erfgoedwereld. Uitgangspunt voor alle vormen van digitalisering is: één keer invoeren, overal zichtbaar. Dat houdt in dat erfgoedinstellingen zoveel mogelijk op uniforme wijze (volgens landelijk afgesproken standaarden) bij de bron digitaliseren, waardoor uitwisseling met anderen plaats kan vinden.

Samenwerking:

● Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE)

Het Steunpunt Digitaal Erfgoed bestaat uit een digitaliseringscoach die 200 uur per jaar kan besteden aan advisering van erfgoedinstellingen en die daarnaast deel kan nemen aan de landelijke bijeenkomsten van het Netwerk Digitaal Erfgoed.

● Groninger Archieven, UB, Data Space Groningen

In samenwerking met de Groninger Archieven, UB Groningen, en Data Space Groningen (voorheen Gegevens Knooppunt Groningen geheten) streeft Erfgoedpartners vanuit de in 2021 bij haar ondergebrachte Stichting De Verhalen van Groningen⁴ naar de realisatie van een Digitaal Erfgoedplatform Groningen, met als doel om door middel van nieuwe technologieën (Linked Data) digitale erfgoed informatie beter vindbaar en doorzoekbaar te maken. De website www.deverhalenvangroningen.nl krijgt binnen deze structuur een plaats. In 2023 is door de hierboven genoemde partijen een pilot uitgevoerd. Het intensief samen optrekken van de stakeholders in het uitvoeren van de pilot gaf niet alleen technisch inzicht, maar werkte ook stimulerend en motiverend: het belang en mogelijkheden van het samenbrengen van data met behulp van Linked Data werd gedurende het proces steeds duidelijker. De gezamenlijke zoektocht hierin heeft motivatie en

⁴ De volledige naam van de stichting luidt: Stichting (digitale) infrastructuur en verbreding publieksbereik cultuur(historie) provincie Groningen.

draagvlak gecreëerd voor het voortzetten van de samenwerking, met als doel op basis van *lessons learned* toe te werken naar de uiteindelijke realisatie van het Digitaal Erfgoedplatform. We blijven hierin tevens het Netwerk Digitaal Erfgoed betrekken voor advies en ondersteuning, terwijl de opgedane ervaringen aan het netwerk wordt teruggegeven tot nut van het algemeen. Het traject is afgestemd op Innovatie Musea (zie hieronder) en op de werkzaamheden van het steunpunt digitalisering, zodat deze trajecten elkaar versterken. Erfgoedpartners is regisseur en bewaakt het overzicht en de samenhang.

- Musea

Binnen het project Innovatie Musea werken we samen met 19 musea: na het digitaliseren van de collectie volgt in de komende jaren de stap naar het publiek. Goed collectiebeleid en goed onderhoud liggen aan de basis om erfgoed voor latere generaties te bewaren. Het is belangrijk dat een museum weet welke collecties het heeft en in welke staat zij verkeren. Daarom adviseren onze consultants over goed collectiebeleid en beheer, het registreren van collecties, verzamel- en selectiebeleid, depotbeheer en veiligheidszorg. Er worden in dit verband ook workshops georganiseerd en voor musea is een gemeenschappelijke 'Axiell Collections' module tegen kostprijs beschikbaar.

- Kunstpunt, gemeenten en waterschappen

Kunst in de openbare ruimte is voor Erfgoedpartners zowel een nieuw als vertrouwd onderwerp. Nieuw, omdat de organisatie vóór 2023 geen vragen kreeg over kunst in de openbare ruimte. Vertrouwd, omdat het gaat over zaken die geregeld bij de organisatie voorbijkomen: erfgoed – in dit geval kunstwerken -, betrekken van mensen, behoud en beheer, collectieregistratie e.d. Erfgoedpartners liet een verkennend onderzoek uitvoeren naar de stand van zaken van behoud en beheer van kunst in de openbare ruimte van Groningen, met daarin een advies over een mogelijk vervolg – dit naar aanleiding van vragen uit het 'veld' die bij Erfgoedpartners binnenkwamen. Uit het steekproefsgewijs onderzoek bij gemeenten en waterschappen bleek dat er bij diverse geïnterviewde partijen behoefte is aan advies voor behoud en beheer en voor presentatie (registratie en zichtbaarheid). Een belangrijke vraag betrof ook de rol van Erfgoedpartners en Kunstpunt hierin – wat kunnen zij voor gemeenten en waterschappen betekenen? Erfgoedpartners organiseerde een bijeenkomst om hierover met elkaar in gesprek te gaan. We blijven de komende beleidsperiode met betrokken partijen afstemmen over efficiënt gebruik van (bestaand) instrumentarium voor behoud, beheer, presentatie en digitale collectieregistratie.

- Data Space Groningen (voortzetting van GKG)

We zijn lid geworden van Data Space Groningen, een initiatief van zeven samenwerkende Groninger overheden⁵, als voortzetting van het Gegevens Knooppunt Groningen (GKG). Data Space Groningen beoogt onder meer een digitale 'marktplaats' te ontwikkelen voor het aanbieden, delen en verrijken van lokale en landelijke data, waaronder erfgoedinformatie. Hiermee wil zij Groninger overheden faciliteren in beleidsontwikkeling en (maatschappelijke) uitvoeringsvraagstukken.

- Shared Service Centre

⁵ Provincie Groningen, gemeente Stadskanaal, gemeente Midden-Groningen, waterschap Noorderzijlvest, gemeente Het Hogeland, waterschap Hunze en Aa's, Veiligheidsregio Groningen

In 2024 wordt een start gemaakt met het opzetten van een dienstencentrum (Shared Service Centre) voor musea om expertise in te kopen die zij zelf niet in huis hebben. Dit zal vooral op het gebied van digitalisering en marketing zijn. Op verzoek van de musea komt deze dienst bij Erfgoedpartners en het is logisch dat die dienstverlening ook vanaf 2025 beschikbaar blijft. De verwachting is dat daar minder geld voor nodig is dan in 2024, omdat er al veel kennis gedeeld is. Deze taak is aanvullend op de huidige taken en daarom ook als zodanig begroot.

Bij onze werkzaamheden laten we ons leiden door handreikingen en codes, zodat wij nog beter ons werk kunnen doen.

Code Fair Practice

Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal en Cultuur volgt de cao welzijn. Er zijn nog twee medewerkers die vanuit een ouder dienstverband de cao voor gemeenten volgen. Voor tijdelijke projecten wordt overlegd met de projectmedewerkers over een tijdelijk dienstverband volgens de cao welzijn of voor afspraken vanuit een zzp-constructie. Dit laatste kan natuurlijk alleen als medewerkers zelfstandig kunnen werken.

De organisatie staat open voor stages, biedt plekken voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en geeft mensen de kans om via het netwerk een baan in de erfgoedsector te vinden. Zo stromen jaarlijks gemiddeld twee mensen door naar een reguliere baan. Er zijn ook vrijwilligers actief die een vrijwilligersvergoeding ontvangen. Het betreft mensen die met pensioen zijn en die er zelf voor kiezen om hun kennis door te geven aan een nieuwe generatie.

De interne organisatie is verdeeld in zelfsturende teams, waarbinnen geen onderscheid wordt gemaakt tussen betaalde en niet-betaalde medewerkers en tussen hoog opgeleide en praktisch gevormde medewerkers. Er is sprake van een platte organisatie met veel ruimte voor eigen inbreng van alle teamleden. Dit leidt tot een goede sfeer waarin hard wordt gewerkt en er sprake is van een laag ziekteverzuim. We stimuleren dat mensen zich kunnen ontwikkelen door het volgen van trainingen of door het vak te leren via ervaren medewerkers. Dit zorgt voor behoud van kennis en ervaring.

We zijn een steuninstelling voor de erfgoedsector die geen afspiegeling is van de samenleving. Dat willen we graag veranderen zodat het erfgoed van iedereen die in Groningen woont, wordt bewaard. De verwachting is dat hierdoor onze organisatie ook meer een afspiegeling van de samenleving wordt. Door actief in te zetten op educatie en op samenwerking met andere culturele organisaties willen wij de erfgoedsector meer divers maken. Binnen ons bestuur zetten wij in op een goede verdeling van man/ vrouw en jong/oud en ervaren/onervaren bestuurders. We werken met functieprofielen om zo te voorkomen dat een ons-kent-ons samenstelling ontstaat.

De Jaarplannen en de Jaarverslagen zijn transparant en geven een goed beeld van de manier waarop wordt gewerkt.

Code Cultural Governance

Bestuur en toezicht: Erfgoedpartners | Centrum Groninger Taal & Cultuur kent een directeur met een bestuur op afstand. De verantwoordelijkheden van de directeur zijn vastgelegd in een directiestatuut. Het bestuur werkt volgens de WBTR en heeft hierover een werkwijzer voor bestuurlijk handelen opgesteld. Minimaal vijf keer per jaar vindt de vergadering van het bestuur plaats. Jaarlijks wordt de jaarrekening gecontroleerd door de accountant.

Het bestuur kent een Dagelijks Bestuur van drie bestuursleden die gekozen zijn op bestuurlijke kwaliteit, de overige leden van het bestuur komen vanuit de verschillende

sectoren: musea, molens, orgels, immaterieel erfgoed en streektaal. Er is een rooster van aan- en aftreden. Een bestuurslid wordt benoemd voor vier jaar en de benoeming kan één keer worden verlengd. Voor alle bestuursleden is een functieprofiel beschikbaar en op basis van dat profiel worden bestuursleden gezocht. Daarbij wordt rekening gehouden met de samenstelling van het bestuur wat betreft de verdeling in leeftijd, gender, ervaring en maatschappelijke achtergrond.

Het bestuur ontvangt geen vergoeding en heeft geen zakelijke banden met de organisatie. De organisatie maakt jaarlijks een verslag met daarin beschreven de werkzaamheden en de financiële verdeling van de beschikbare middelen. De Jaarrekening en het Jaarplan wordt gepubliceerd op de websites.

Code diversiteit en inclusie

We vinden het belangrijk dat alle mensen die in Groningen wonen zich betrokken voelen bij het erfgoed dat wordt bewaard en gepresenteerd. Daarbij zijn we er ons van bewust dat erfgoed van Groningers die minder lang in onze provincie wonen nog niet actief wordt verzameld of bewaard. In al onze plannen maken we de erfgoedsector bewust van dit thema door het aanbieden van cursussen en trainingen. Ook willen we zelf het voorbeeld geven door actief gemeenschappen op te zoeken die nog niet worden gerepresenteerd. Daarnaast willen we het erfgoed aan een zo breed mogelijk publiek presenteren en erfgoed en gemeenschap met elkaar verbinden.

We zetten in op participatie en erfgoed, waarbij we actief bewoners in de omgeving van erfgoed betrekken. Ook zetten we in op activiteiten waarbij kruisbestuiving plaatsvindt: bijvoorbeeld orgel en Urban House; dichters en streektaal; digitalisering en jongeren. Stip op de horizon: alle inwoners betrekken bij het erfgoedbeleid zodat bewaard wordt wat mensen van nu voor de toekomst belangrijk vinden.

Hoewel het niet altijd lukt, proberen we zoveel mogelijk fysieke en digitale barrières te voorkomen voor mensen met een handicap. Dit doen we door informatie te geven, door actief scholen voor speciaal onderwijs of verzorgingshuizen te benaderen en door ons ervan bewust te zijn dat niet iedereen talig is. We zijn ons van al deze zaken bewust, maar we weten ook dat we nog veel moeten doen. Wat onszelf betreft zijn we druk bezig met aanpassingen voor digitale toegankelijkheid voor iedereen.

We bereiken direct, maar vooral indirect publiek via de organisaties die wij ondersteunen. Mensen die we te weinig bereiken zijn mensen die recent met de Nederlandse cultuur in aanraking zijn gekomen. We willen uitstralen dat de erfgoedsector iedereen welkom heet.

Dit document is vastgesteld door het bestuur in de vergadering van 22 januari 2024

Roeli Broekhuis, directeur

